

Sünnete Uymanın Lüzum ve Faydaları Nelerdir?

Kur'ân-ı Kerîm'de mü'minler, Allah Resûlünün sünnetine uymaya teşvik edilerek şöyle buyrulur: "Allah'ın Resûlünde sizin için kendisine uyulacak en güzel örnek ve numûneler vardır." (el-Ahzâb, 21). Diğer bir âyette ise: " (Ey Şanı Yüce Nebi) de ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız, bana uyun, benim sünnetlerime tâbi olun ki, Allah da sizi sevsin.." (Âl-i İmran, 31) denilmiştir. Demek ki, Allah'ı sevmenin alâmeti ve kendini Allah'a sevdirmenin yolu, Resûlünün sünnetine ittiba' etmekten geçmektedir. Çünkü Allah'ı gerçekten seven bir kişi, elbette Allah'ın sevdiği ve râzı olduğu zât'a benzemeye, onun hareketlerini kendisine örnek almaya çalışacaktır. Sünnet'e uygun hareket etmenin pek çok uhrevî sevap ve nurları vardır. Sünnet-i Seniyyenin her biri, hattâ en küçük edebleri bile, birer pusula gibi Müslüman'a, hayatın fırtına ve dağdağaları içinde nasıl hareket edeceğini bildirir ve ona en selâmetli ve emniyetli yolu gösterir. Ona şaşmaz ve değişmez değer ölçüleri kazandırır. Kısacası, "Sünnet-i seniyye dünya ve âhiret saadetinin temel taşı ve kemâlât-ı insaniyenin mâdeni ve menba'idır."

Sünnetin bütününe birden uymak çok zordur. Ehass-ı havassa, yani en büyük velilere ve din büyüklerine bile zor nasip olan bir husustur. Ancak sünnetin hepsini bilfiil yapmaya herkesin gücü yetmemekle beraber, ona ittiba' niyet ve kasdında olmak, taraftarâne ve iltizamkârâne bir tavır takınmak, herkesin elinden gelir. Böylece insan, sünnetlere olan ittiba' niyet ve kasdı ve tarafgirliği sayesinde, Allah Resûlünün şefâatinden mahrum kalmamış ve sünnetin feyzinden istifadeye uzak durmamış olur. Şu halde şartların elverişsizliği sebebiyle yerine getiremediğimiz sünnetlere karşı içimizde ittiba' arzu ve niyetini, iştiağını daima korumalıyız. İfa edebileceğimiz sünnetlere karşı da sebepsiz yere ihmale, tembellik ve lâkaytlığa düşmemeliyiz.

Mübâh Nedir?

Yapılmasında veya terkinde dinî yönden hiçbir mahzûr bulunmayan, yani, mükellefin yapıp yapmamakta tamamen serbest olduğu işlerdir. Oturmak, yemek, içmek, uyumak gibi.. Mübah olan bu gibi işlerin ne yapılmasında sevab vardır, ne de terkinde günah.. Ancak bu fiilleri işlerken, mü'min Peygamber Efendimiz'e bağlılığını düşünerek bu fitrî fiillerini O'nun sünnetine uygun yapmayı düşünerek, o niyetle hareket ederse o vakit sünnet sevabını kazanır. Eşyada aslî vasıf, mübah ve helâl olmaktır. Mübahlığın ortadan kalkması için, o şey'in mübah olmadığına dair bir şer'î delil gerekir. Mübahlığı ortadan kaldıracı bir delil olmadığı müddetçe, eşya mübahlığını korur. Helâl ise, yapılması câiz görülen, işlenmesinde dinî yönden hiçbir mahzur bulunmayan şeydir. Helâlin her türlü şâibeden uzak, saf ve temiz olan kısmına " tayyib" denir. Her tayyib şey helâl, fakat her helâl olan şey tayyib değildir.

Müstehab Nedir?

Lügatte, " sevilmiş şey" mânâsına gelir. İstilahta ise Resûlüllah Efendimizin (aleyhi ekmelüttehaya) ara sıra yapmış oldukları şeydir. Duha (Kuşluk) namazı gibi. Peygamber Efendimiz (asm), müstehab denilen hususları sevip zaman zaman yapmışlar, Selef-i Sâlihîn de bunları seve seve işlemiş ve diğer ehl-i îmânı da yapmaya teşvik etmişlerdir. Müstehaba, sünnet-i gayr-i müekkede hükmünü verenler olduğu gibi, mendub, nâfile, tatavvu', edeb ismini verenler de vardır. Bilhassa güzel ve medhe, övgüye lâyık bir özellik ve davranış olması sebebiyle, müstehab yerine edeb tabiri çok kullanılmıştır. Edeb'in çoğulu âdâb'dır.

Müstehab'ın Hükmü Nedir?

Müstehab'ın yapılmasında sevab vardır. Yapılmaması hâlinde ise, yalnızca bu sevabdan mahrumiyet söz konusudur.

Haram Nedir?

Yapılması, kullanılması, yenilip içilmesi dinimizce kat'î olarak yasak edilmiş şeylere denir. İçki içmek, kumar oynamak, zinâ etmek, adam öldürmek, gıybet ve iftirada bulunmak gibi.. Haram kılınan eşya veya fiil, kendisinde bulunan, hiç ayrılmayan bir zarar, kötülük ve pislik sebebiyle haram kılınmış ise, buna liaynihî (bizzat) haram denir. Domuz eti ve şarap gibi. Kendi tabiat ve vasfından dolayı değil de elde etme şekli, kazanma yolu gibi dıştan bir sebeple haram kılınmış ise, buna da ligayrihî (bilvasıta) haram denir. Çalınmış ekmek, gaspedilmiş para gibi.

Haramın Hükümü Nedir?

Haramın terkinden dolayı büyük sevab vardır. İnsanı takvâ mertebesine çıkarır. Haramın terk edilmesi farzdır. Bir farzı işlemenin, çok sünnetlere mukabil sevabı vardır. Günahların değişik yönlerden hücum ettiği günümüzde bir tek haramı terk eden kimse, az bir işle bir farz işlemiş gibi sevap alır. Böylelikle haramları, günahları terk eden bir insan, terk ettiği her bir günah, haram sayısınca vacip yapmış olur. Niyetle, takvâ namıyla ve gûnahtan kaçınmak kastıyla Salih amel işlemiş olur. Haram işlenmesi hâlinde ise, kalblerin kararıp vicdanların paslanması, îmanın zayıflaması, huzur ve neş'enin gitmesi, ibadetten zevk alma duygusunun yok olması gibi zarar ve kayıpların yanı sıra, âhirette de çetin bir azab söz konusudur. Haramlığı kesin olan bir şey'i helâl kabûl etmek, Allah korusun insanı îmandan çıkarır.

Mekrûh Nedir?

Mekrûh, lügatte, sevimsiz bulunan, nâhoş ve kerih görülen şey demektir. Istılahta ise, dinen yapılması çirkin ve kötü görülen işler mânasına gelir. Abdest alırken ve gusûl ederken suyu israf etmek, erkeklerin başı açık namaz kılmaları gibi hususlar mekruhlardandır. Mekrûh iki kısma ayrılır:

Tahrîmen Mekrûh: Harama yakın olan mekrûha denir. Abdest alırken suyu israf derecede harcamak gibi.

Tenzîhen Mekrûh: Helâla yakın olan mekruhtur. Burnu sağ el ile temizlemek gibi.

Mekrûhun Hükümü Nedir?

Tahrîmen mekrûhun terkinde sevap vardır. İşlenmesinde ise, âhirette azâba uğrama ihtimali mevcuttur. Yani, harama yakın olan mekrûhu işleyen kimsenin âhirette hesaba çekilmesi ve azâba uğramasından korkulur. Bu, İmam-ı A'zam ile Ebû Yûsuf'a göredir. İmam-ı Muhammed ise, tahrîmen mekrûhu, aynen haram gibi telâkki eder, âhirette azab muhakkaktır, der. Tenzîhen mekrûhun işlenmesi ise, azâbı gerektirmez. Fakat terki sevablıdır. Mekruhları helâl telâkki etmek, hata olmakla beraber, insanı dinden çıkarmaz. Mekrûh kelimesi, fıkıh kitaplarında tenzîhen veya tahrîmen kayıtları konmaksızın geçiyorsa, bununla tahrîmen mekruh kastediliyor demektir.

Fâsid Nedir?

Başlanmış bir ibâdeti bozan ve ibtâl eden şeydir. Fâsidin özürsüz, kasden yapılması günâhı gerektirir. Kasden yapılması azaba sebep ise de, yanılarak yapılması azabı gerektirmez. Namaz içinde gülmek gibi. Gülmek de namazı bozar. İbadet konusunda fâsid ile bâtlı aynı hükümdedir.

Sahîh Nedir?

Bütün şartlarına ve rûkûnlerine uyularak eksiksiz ifa edilen bir ibâdet veya muameledir. Meselâ: Farz ve vâciblerine riayet edilerek kılınan namaz sahihtir.

Câiz Nedir?

Yapılması dinen yasak olmayan şeydir. Bu kelime, bazen sahih, bazen de mübah yerine kullanılır. Bazı muameleler vardır ki, dünyevî hükümler bakımından sahih olduğu halde, uhrevî hükümler bakımından câiz olmaz. Cuma namazını kılmakla yükümlü olan bir kimsenin cuma ezanı okunurken yaptığı alış veriş muamelesi gibi. Böyle bir muamele sahihtir ve geçerlidir. Fakat manevî sorumluluğu gerektirdiği için caiz değildir.

Bâtlı Nedir?

Rûkûnlerine veya şartlarına tamamen veya kısmen uyulmayan herhangi bir ibâdet ve muameledir. Abdestsiz namaz kılmak gibi. Bâtlı, sahîh'in zıddıdır.